

METODICKÝ LIST:

Píseň a politika: Zpěv jako „podnět ke šlechtným činům“

Cíle: Studenti se naučí kriticky hodnotit text i melodie písní ve spojení s politickými cíli, dokáží je interpretovat s ohledem na historický kontext a jejich využití v politickém boji.

Obsah: Marseillaisa - Francouzská revoluce, zrod občanské společnosti a moderního národa. Chvalozpěv na císaře Františka - rakouský absolutismus. Ideje republiky a monarchie. Deutschlandlied z roku 1841 v dějinném kontextu. Píseň jako nástroj národní identifikace i nebezpečného nacionalismu a politické manipulace.

Klíčové kompetence:

Kompetence občanská: Student rozšiřuje své znalosti a chápání kulturních a duchovních hodnot.

Kompetence k učení: Student kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace využívá při studiu a praxi.

Kompetence k řešení problémů: Student kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, pro svá tvrzení nachází argumenty a důkazy, formuluje a obhajuje podložené závěry.

Kompetence komunikativní: Student rozumí informacím různého typu, správně interpretuje sdělení a věcně argumentuje.

Průřezová témata:

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech: Chápání národní a evropské identity, vlivy na člověka jako jedince ve společnosti. Evropské kulturní kořeny a hodnoty.

Čas: 45 minut

Pomůcky:

- psací potřeby
- **MATERIÁL PRO UČITELE: Píseň a politika**
- **PRACOVNÍ LISTY Č. 1 a Č. 2** – pro každou skupinu oba
- **PRACOVNÍ LIST Č. 3 v případě, že nevyužijete dataprojektor**
- audiovizuální technika pro sledování filmových a zvukových ukázek (ukázka z filmu Casablanca, zvukový záznam Marseillaisy, Chvalozpěvu na císaře Františka a Deutschlandlied)

Vstup pro učitele:

Hudba a společný (hlasitý) zpěv pomáhá vzedmout emoce, mobilizovat jednotlivce k zaujetí pozice, dává možnost identifikovat se. Na člověka působí slova, hudba a zároveň zážitek síly společného zpěvu. Vždy je nutné mít na zřeteli i dobový kontext, v němž je píseň zpívána.

Studenti by měli si uvědomit rozdíl role jednotlivce v (absolutistické) monarchii a v republice. Vědět, kdo se podílí na politické moci v obou společenských systémech, uvědomit si pokrok, který přinesla Francouzská revoluce, ale i negativní stránku této změny: nacionalismus. Píseň působí jako nástroj identifikace zezdola, je možné překrýt starou melodii jiným textem, který už nese moderní aspekty burcující společnosti. V dalším dějinném vývoji během 19. a 20. století však rostla negativní stránka věci: nacionalismus, který nenávidí druhé, ale směrem dovnitř stmeluje.

POSTUP:

1. Vstup do tématu hodiny:

Krátká informace o filmu Casablanca: Neutrální Maroko 1942 během II. světové války, v kavárně skupina německých důstojníků a skupina francouzských emigrantů.
(další informace k filmu např. viz [http://cs.wikipedia.org/wiki/Casablanca_\(film\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Casablanca_(film)))

Nyní se podívejte se na sekvenci z filmu Casablanca.

http://www.youtube.com/watch?v=9l_3AM_fncs&feature=related

Krátká diskuze: Jakou roli zde hraje hudba? Můžete popsat scénu? Co umocňuje emoce?

2. Společná práce třídy:

Poslech a dobový kontext vzniku písní:

A) Marseillaisa - 1789-1798, Francie doby Velké francouzské revoluce, obrana před vnějším nepřítelem, ale i snaha zrušit dosavadní privilegia ve společnosti. Nová společnost - národní a demokratická. Lid – NATION - se podílí na moci; heslo Volnost, rovnost, bratrství.

http://www.youtube.com/watch?v=GtoHs0Ua_Tg&feature=related

B) Chvalozpěv na císaře Františka - V té samé době snaha monarchie – císaře Svaté říše římské národa německého mobilizovat své poddané do boje proti Francouzské republice též pomocí písně a hudby. Úkol zněl složit takovou národní píseň, která by vhodně vzbudila v srdcích všech dobrých Rakušanů národní pýchu. Ta byla nutná

k energickému zavádění prospěšných nařízení vydaných monarchou - nařízení vídeňského dvorního kancléře Franze Josepha von Saurau z roku 1795.

Melodie od tehdy velmi populárního Josepha Haydna:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Joseph_Haydn)

Zkuste charakterizovat melodie.

3. Skupinová práce:

Příprava: Vytvořte skupiny přibližně po pěti studentech. Zvolte mluvčího pro každou skupinu. Rozdělte studentům pracovní listy č. 1 a 2 tak, aby každá ze skupin obdržela oba.

Úkol: Vysvětlete studentům, že obdrželi pracovní listy s texty vyslechnutých písní a nechte jim 10 minut na prostudování a vypracování odpovědí k otázkám.

Otázky:

1. Koho tyto písně oslovují?
2. Kdo by se mohl identifikovat s jejich obsahem?
3. Jaké authority/principy texty oslavují?
4. Zkuste porovnat účinek obou písní z konce 18. století – melodii, ale především text. Která z nich je písní pro moderní národ jako společenství svobodných jedinců, kteří se podílejí politické moci, a která je chvalozpěvem na císaře z boží milosti? Která zastupuje monarchii a která republikánské zřízení volných a rovných občanů?

Prezentace práce skupin a diskuze:

Jednotlivé skupiny prezentují ostatním své výsledky a porovnávají je. Otázky 1 – 3 je dobré prezentovat tak, aby všechny skupiny hovořily nejprve k jedné z písní, teprve potom přijde na řadu druhá z nich. Je vhodné znovu přehrát jejich melodie. Na závěr se věnujte shrnující otázce č. 4.

4. Společná práce třídy:

Poslechněte si Deutschlandlied, jejíž text napsal německý profesor a básník Heinrich Hoffman von Fallersleben v roce 1841:

http://www.youtube.com/watch?v=C3efTn_ISVI&feature=related. Žáci sledují text promítaný dataprojektorem, případně v tištěné podobě jako pracovní list č. 3. Při poslechu si uvědomí, že melodie je stejná, tedy Haydnova melodie Chvalozpěvu na císaře Franze. Vysvětlete jim posun od monarchie k republikánské společnosti a národnímu státu. Od poddaných k občanům.

Interpretace hlavně třetí sloky: Jaký má cíl? Na co text apeluje? Jaké (modifikované) heslo zde zaznívá, proč? Vracíme se k Francouzské revoluci: Volnost, rovnost bratrství – a právo. Zároveň míříme ke sjednocení Německa. Tehdy důležitý politický cíl byl ale namířený proti jednotlivým německým monarchiím v rámci

Německého spolku. Učitel musí vysvětlit, že Německo v roce 1841 neexistovalo! Kvůli snaze o demokratický národní německý stát - ne o monarchii – byla píseň ve státech Německého spolku zakázána a její rozšiřovatelé trestáni. Až ve Výmarské republice je státní hymnou. Ve Třetí říši se zpívala jen první sloka, tu dnes není možno zpívat. Ale třetí sloka zůstala hymnou SRN i přes debaty let 1949/50 a 1989/90.

3. Závěrečná diskuse:

Historický kontext vzniku i poslechu/zpěvu písní (Opět návrat ke Casablance: Marseillaisa v té době zakázána, dokonce i vládou ve Vichy.). Píseň jako sjednocující prvek, ale i její možné zneužití k politickým, případně nacionalistickým cílům.

Aktualizace: např. politické texty francouzského rockového zpěváka Manu Chao, hip-hopová scéna, angažovanost významných interpretů – Bono Vox. Možno připomenout nechvalně známý Festival politické písně, případně jeho v roce 2009 obnovenou verzi (www.fpp.cz).

Příklady otázek: Čím působí zpěv na zpěváky a posluchače? Je to vědomý proces? Je možné hudbu zneužít, jak? Mění se vyznění písně s historickým kontextem?

Píseň a politika: Zpěv jako „podnět ke šlechetným činům“

PRACOVNÍ LIST Č. 1 - dnešní francouzská hymna : Marseillaisa

Přečtěte si slova písně a zkuste je vysvětlit tím, že odpovíte na otázky:

Otázky:

1. Koho text písně oslovuje?
2. Kdo by se mohl identifikovat s jejím obsahem?
3. Jaké authority/principy jsou v textu oslavovány?

Píseň a politika: Zpěv jako „podnět ke šlechtným činům“

PRACOVNÍ LIST Č. 2 - Chvalozpěv na císaře Franze

Přečtěte si slova písně a zkuste je vysvětlit tím, že zodpovíte otázky:

Otázky:

1. Koho oslovuje text písně?
2. Kdo by se mohl s jejím obsahem identifikovat?
3. Jaké authority/principy jsou v textu oslavovány?
4. Zkuste porovnat účinek obou dvou písní z konce 18. století – Chvalozpěv na císaře Franze a Marseillaisa - jak co se týče melodie, tak hlavně textu. Která z nich je písní pro moderní národ jako společenství svobodných jedinců, podílejících se na politické moci a která je chvalozpěvem na císaře z boží milosti? Která zastupuje monarchii a která republikánské zřízení volných a rovných občanů?

Píseň a politika: Zpěv jako „podnět ke šlechtným činům“

PRACOVNÍ LIST Č. 3 - Deutschlandlied

Deutschlandlied	Píseň Německa
<p>Deutschland, Deutschland über alles, Über alles in der Welt, Wenn es stets zu Schutz und Trutze Brüderlich zusammenhält, Von der Maas bis an die Memel, Von der Etsch bis an den Belt – Deutschland, Deutschland über alles, Über alles in der Welt!</p>	<p>Německo, Německo nade všechno, Nade všechno na světě. Když jde o to se bránit a vzdorovat, Bratrsky držet spolu, Od Másy až k Němenu, Od Adiže až k Baltu, Německo, Německo nade všechno. Nade všechno na světě.</p>
<p>Deutsche Frauen, deutsche Treue, Deutscher Wein und deutscher Sang Sollen in der Welt behalten Ihren alten schönen Klang, Uns zu edler Tat begeistern Unser ganzes Leben lang – Deutsche Frauen, deutsche Treue, Deutscher Wein und deutscher Sang!</p>	<p>Německé ženy, německá věrnost, Německé víno a německý zpěv. Musí zůstat na světě zachován Jejich starý krásný zvuk. Aby nás ke šlechtným činům podněcoval Během celého dlouhého života. Německé ženy, německá věrnost Německé víno a německý zpěv!</p>
<p>Einigkeit und Recht und Freiheit Für das deutsche Vaterland! Danach lasst uns alle streben Brüderlich mit Herz und Hand! Einigkeit und Recht und Freiheit Sind des Glückes Unterpfand – Blüh im Glanze dieses Glückes, Blühe, deutsches Vaterland!</p>	<p>Jednota a právo a svoboda Německé vlasti! O to se všichni snažme Bratrsky srdcem a rukou! Jednota a právo a svoboda Jsou zárukou štěstí - Rozkvétej v záři tohoto štěstí Rozkvétej, německá vlasti!</p>